

รายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์
Weekly Epidemiological Surveillance Report, Thailand

ปีที่ 40 ฉบับที่ 48 : 11 ธันวาคม 2552

Volume 40 Number 48 : December 11, 2009

สำนักโรคระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข / Bureau of Epidemiology, Department of Disease Control, Ministry of Public Health

การสอบสวนทางระบาดวิทยา

การศึกษาทางระบาดวิทยา กรณีเหตุการณ์การปลอมปนสารเมลามีนในนมผง

จังหวัดเชียงรายและอุบลราชธานี ระหว่างวันที่ 7-24 ตุลาคม 2551

(Epidemiological Study in Response to Melamine Contaminated Milk, Chiangmai and Ubonratchatani Province, Thailand, October 2008)

✉ proudpring@hotmail.com

อุบลวรรณ จตุรพาหุ และคณะ Ubonwan Jaturapahu et.al.

ความเป็นมา

วันที่ 18 กันยายน 2551 สำนักโรคระบาดวิทยาได้รับแจ้งข่าวจาก WHO เรื่องพบการปลอมปนสารเมลามีนในนมผงสำหรับทารกและเด็กเล็ก ที่ประเทศจีน ทำให้เกิดภาวะนี้ในไตและไตวายเฉียบพลันในเด็ก จากการศึกษาก่อนหน้านี้ พบว่าร้อยละ 3-10 ของการเกิดภาวะไตวายเฉียบพลันในเด็ก มีสาเหตุจาก hemolytic-uremic syndrome, post-infectious acute glomerulonephritis หรือ dehydration¹ และการเกิดนี้ในเด็กพบได้น้อยมาก หรือหากพบส่วนใหญ่ คือ แคลเซียมออกซาเลต(ร้อยละ 45-60) แคลเซียมฟอสเฟต (ร้อยละ 13-30) และสตรูโวท์ (ร้อยละ 13) ตามลำดับ² อัตราเพศชายต่อเพศหญิง 3 : 23 อาการโดยทั่วไป คือ ปวดบริเวณเอวสีข้าง ปัสสาวะเป็นเลือด คลื่นไส้และอาเจียน ซึ่งการสังเกตอาการในเด็ก ทำได้โดยยาก จึงมีการใช้เทคนิคในการวินิจฉัย เช่น การตรวจปัสสาวะ Computer tomography Ultrasound หรือ เอ็กซเรย์ ซึ่งปัจจัยเสี่ยงที่ก่อให้เกิดนี้ขึ้น คือ การบริโภคน้ำที่น้อย การบริโภคโปรตีนจากเนื้อสัตว์ และอาหารคาวชนิดใดชนิดหนึ่งที่ยังไม่มีรายงานถึงสารเมลามีนที่ก่อให้เกิดนี้ในระบบทางเดินปัสสาวะ

ประโยชน์ของสารเมลามีนที่มนุษย์นำมาใช้เพื่อองค์ประกอบของเม็ดสี น้ำหมึก ผลิตภัณฑ์ครัวเรือน สารดับเพลิง ปุ๋ย กาว ฯลฯ เนื่องจากสารเมลามีนมีองค์ประกอบของโปรตีนโดยมวล

สูงถึงร้อยละ 66 จึงมีการประยุกต์ใช้ในทางที่ผิดโดยนำมาผสมในผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อเพิ่มให้คล้ายว่ามีปริมาณโปรตีนสูง ดังนั้นทีมจากสำนักโรคระบาดวิทยาร่วมกับทีมคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ และสำนักป้องกันควบคุมโรคที่ 7 ลงพื้นที่เพื่อประเมินผลกระทบจากการปลอมปนสารเมลามีนในนมผงในประเทศไทย ระหว่างวันที่ 7-24 ตุลาคม 2551

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินการเกิดนี้ในระบบทางเดินปัสสาวะและไตวายในทารกและเด็กเล็ก ที่เกิดจากการบริโภคนมผงที่ปลอมปนสารเมลามีน
2. เพื่อสำรวจพฤติกรรมกรรมการเลือกบริโภคนมผง และความแพร่หลายของสินค้าในท้องตลาด
3. เพื่อทราบปริมาณการนำเข้าสินค้าประเภทนมผงจากประเทศจีน ในรูปอาหารคนและสัตว์

วิธีการศึกษา

1. การศึกษาเชิงระบาดวิทยาเชิงพรรณนา (Descriptive study) โดยนำข้อมูลจากหลายแหล่งมาประกอบ เพื่อดำเนินการในจังหวัดที่มีความเสี่ยงมากที่สุด ดังนี้

สารบัญ

◆ การศึกษาทางระบาดวิทยา กรณีเหตุการณ์การปลอมปนสารเมลามีนในนมผง ระหว่างวันที่ 7-24 ตุลาคม 2551 จังหวัดเชียงรายและจังหวัดอุบลราชธานี	801
◆ การเตรียมรับอุบัติเหตุขนส่ง ช่วงวันหยุดเทศกาลปีใหม่ พ.ศ. 2553	807
◆ แก้ไขข้อมูล รายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์ ฉบับที่ 45 และ ฉบับที่ 47	809
◆ สรุปการตรวจข่าวของโรคริในรอบสัปดาห์ที่ 48 ระหว่างวันที่ 29 พฤศจิกายน-5 ธันวาคม 2552	810
◆ ข้อมูลรายงานโรคเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาเร่งด่วนประจำสัปดาห์ที่ 48 ระหว่างวันที่ 29 พฤศจิกายน-5 ธันวาคม 2552	812
◆ ข้อมูลรายงานโรคเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาจากบัตรรายงาน 506 ประจำเดือน พฤศจิกายน 2552	817

คณะที่ปรึกษา

นายแพทย์สุชาติ เจตนเสน	นายแพทย์ประยูร กุณาศล
นายแพทย์รัชช ายนโยโยธิน	นายแพทย์ประเสริฐ ทองเจริญ
นายแพทย์คำนวณ อึ้งชูศักดิ์	นายสัตวแพทย์ประวิทย์ ชุมเกษียร
นายอองอาจ เจริญสุข	ว่าที่ ร.ต. ศิริชัย วงศ์วัฒนไพบูลย์

หัวหน้ากองบรรณาธิการ : นายแพทย์ภัสกร อัครเสวี

บรรณาธิการวิชาการหลัก : แพทย์หญิงสุลิตพร จิระพงษา

กองบรรณาธิการดำเนินงาน

พงษ์ศิริ วัฒนาสุรศักดิ์	บริมาศ ศักดิ์ศิริสัมพันธ์
สิริลักษณ์ รังษิวงศ์	อรพรรณ สุภาพ
กรรณิการ์ หมอนพั่งเทียม	น.สพ.ธีรศักดิ์ ชักนำ
ลัดดา ลิขิตยั้งวรา	สมาน สุขุมภูจินันท์
สมเจตน์ ตั้งเจริญศิลป์	ประเวศน์ เข้มชื่น
อัญชญา วากัส	วรรณศิริ พรหมโชคชัย
นงลักษณ์ อยู่ดี	กฤตติกาณต์ มาท้วม
พูนทรัพย์ เปี่ยมฉวี	สมหมาย ยิ้มฉลิบ

ฝ่ายศิลป์ ปรมวล ทุมพงษ์

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ : บริมาศ ศักดิ์ศิริสัมพันธ์ ฅมยา พุกกะนันทน์

ผู้เขียนบทความ

อุบลวรรณ จตุรพหุ¹ ปทุมมาลัย สีลาพร¹ สุชาดา เจียมศิริ¹
รจนา วัฒนรังสรรค์¹ พรรณราย สมิตสุวรรณ¹ แสงโถม เกิดคล้าย²
อวยพร คำวงศ์คำ² บุศรารัตน์ สายเชื้อ³ เขียวเรศ อุปมายันต์⁴
ศรียา เวชวิฐาน³ ภมรศรี ศรีวงศ์พันธ์⁴ สุกเลศ เนตรสุวรรณ⁴
ปกฤษัย ดีเป็นธรรม⁵ วิชญ์ สุขสุ⁶ วลีรัตน์ อภัยบัณฑิตกุล⁶
พุลศรี ศิริโชติรัตน์⁷ สාරวย สอนศรี⁷ จตุพร สลักคำ⁸ สุลิตพร จิระพงษา¹

¹ โครงการฝึกอบรมแพทย์และสัตวแพทย์ประจำบ้าน

สาขาเวชศาสตร์ป้องกัน แขนงระบาดวิทยา สำนักระบาดวิทยา

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

² สำนักระบาดวิทยา กลุ่มระบาดวิทยาโรคไม่ติดต่อ

³ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

⁴ โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ จังหวัดเชียงราย

⁵ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย

⁶ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี

⁷ สำนักงานป้องกัน ควบคุมโรคที่ 7

⁸ โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ จังหวัดอุบลราชธานี

ส่งบทความ ขอคิดเห็น หรือพบความคลาดเคลื่อนของข้อมูล
กรุณาแจ้งมายัง

กลุ่มงานเผยแพร่ ศูนย์ข้อมูลภาวะระบาดวิทยา สำนักระบาดวิทยา
E-mail: wesr@health2.moph.go.th หรือ wesr@windowslive.com

1.1 ตามหนังสือ เลขที่ สธ 0419/ว 810 ลงวันที่ 30
กันยายน 2551 กรมควบคุมโรค สำนักระบาดวิทยา ฝ่ายเฝ้าระวังและ
สอบสวนโรค ดำเนินการแจ้งหนังสือเวียนถึงสำนักงานสาธารณสุข
จังหวัด ทุกจังหวัด ขอความร่วมมือในการเฝ้าระวังและประเมินความ
เสี่ยง หากพบผู้ป่วยที่สงสัยตามนิยาม

1.2 วันที่ 29 กันยายน 2551 สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมจาก
สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติตั้งแต่ ต้นปี 2551 จนถึงเดือน
กันยายน 2551 เพื่อหาพื้นที่ที่มีผู้ป่วยเด็กอายุ 0-1 ปี ตามรหัส ICD10:
N20 และ N21 (นิ้วในระบบทางเดินปัสสาวะ)

1.3 เมื่อได้ข้อมูลจากสำนักงานหลักประกันสังคมแห่งชาติ
แล้ว มีการตรวจสอบข้อมูลกับ โรงพยาบาลในจังหวัดนั้นๆ โดยอาศัย
ความร่วมมือจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดที่เกี่ยวข้อง และกลุ่ม
ระบาดวิทยาโรคไม่ติดต่อ

1.4 ทบทวนเวชระเบียนผู้ป่วยเด็กอายุ 0-5 ปี ในจังหวัด
เชียงราย และอุบลราชธานี ตั้งแต่ปี 2546 - ตุลาคม 2551 จำแนกตาม
นิยามดังนี้

ผู้ป่วยสงสัย (Suspect case) คือ ผู้ป่วยเด็กที่ได้รับการ
วินิจฉัยจากโรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ และโรงพยาบาล
สรรพสิทธิประสงค์ ว่าเป็นนิ้วในระบบทางเดินปัสสาวะ (ICD10:
N17-N23 ยกเว้น N22.2)

ผู้ป่วยเข้าข่าย (Probable case) คือ ผู้ป่วยสงสัยที่เคย
บริโภคนมนำเข้าจากประเทศจีนก่อนการป่วย

2. การศึกษาเชิงสำรวจ (Survey) ดำเนินการร่วมกับ อย.
แบ่งเป็น

2.1 สำรวจการกระจายสินค้าในพื้นที่ (Milk product
distribution survey)

2.2 สำรวจพฤติกรรมกรเลือกบริโภคนม (Hospital base survey)

2.3 สำรวจพฤติกรรมกรเลือกบริโภคนมในชุมชน
(Community survey) ที่มีรายงานผู้ป่วยเด็กจำนวน 5 อำเภอ

3. ผลการตรวจพบสารเมลามีนในนมผงและผลิตภัณฑ์
ตั้งแต่วันที่ 26 กันยายน 2551 – 24 กุมภาพันธ์ 2552 โดย อย.

4. ขอความร่วมมือ และสืบค้นข้อมูลการนำเข้าปริมาณนมผงจาก
ประเทศต่าง ระหว่างปี 2550 – 2551 จากกรมศุลกากร (นำเข้าเพื่อเป็น
อาหารคน) และกรมปศุสัตว์ (นำเข้าเพื่อเป็นอาหารสัตว์)

เครื่องมือที่ใช้ศึกษา

แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูล ร้อยละ อัตราส่วน และค่าเฉลี่ย

ผลการศึกษา

1. ผลการทบทวนบันทึกและเวชระเบียน โดยการดำเนินการ
ของฝ่ายเฝ้าระวังและสอบสวนโรค ทำให้ทราบรายจังหวัดที่ไม่มีผู้ป่วย
เด็กเข้าข่าย ซึ่งแจ้งกลับมา 4 จังหวัด คือ เชียงราย ตาก มุกดาหาร และ
ปัตตานี สำหรับข้อมูลจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

เบื้องต้นพบผู้ป่วยเด็กที่เป็นนิ่วในระบบทางเดินปัสสาวะ จำนวน 26 ราย จาก 20 จังหวัดต่อมาเมื่อมีการตรวจสอบข้อมูลพบการรายงานข้อมูลถูกต้องทั้งอายุและการวินิจฉัย (ร้อยละ 3.85) และพบความผิดพลาดเรื่องอายุมากกว่า 1 ปี (ร้อยละ 96.15) และการวินิจฉัยพลาดรวมทั้งแบบไม่ชัดเจน (ร้อยละ 19.23) จากการพบผู้ป่วย 1 ราย ที่มีข้อมูลถูกต้อง ทีมสอบสวนได้ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ พบว่าเด็กมีนมแม่ก่อนการเกิดโรคและไม่ได้มีความสัมพันธ์เรื่องการบริโภคนมผง นอกจากนี้ได้รับการประสานงานจากกลุ่มระบาดวิทยาโรคไม่ติดต่อในการติดต่อกับทางโรงพยาบาลศูนย์ พบผู้ป่วยตามนิยามในจังหวัดศรีสะเกษ 1 ราย และจังหวัดอุบลราชธานี 5 ราย นอกจากนี้ยังทราบว่าไม่มีผู้ป่วยเด็กในจังหวัดสมุทรสาคร และมุกดาหาร

ในระหว่างที่ทีมสอบสวนกำลังดำเนินการตรวจสอบข้อมูลเพื่อเลือกพื้นที่ที่มีความเสี่ยงมาก นอกจากใช้เกณฑ์จากการสืบค้นข้อมูลข้างต้นแล้ว ยังคำนึงถึงจังหวัดที่มีอาณาเขตอยู่ติดชายแดน ซึ่งเป็นเส้นทางที่ใช้ในการขนส่งสินค้า ร่วมกับมีข่าวลงสื่อต่าง ๆ ถึงการลักลอบนมผงเข้าไทยผ่านด่านเชียงแสน จังหวัดเชียงราย จำนวน 9,000 ตัน (วันที่ 6 ตุลาคม 2551) ดังนั้นจังหวัดที่เลือกตรวจสอบคือจังหวัดเชียงราย ระหว่างวันที่ 7-10 ตุลาคม 2551 และจังหวัดอุบลราชธานี ระหว่างวันที่ 21-24 ตุลาคม 2551

จากการทบทวนเวชระเบียนของโรงพยาบาลเชียงราย ประชาชนเคราะห์ และโรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ พบพบผู้ป่วยเด็กสงสัย 24 ราย ซึ่งเป็นเด็กไทย 17 ราย พบในปี 2549 มากที่สุดจำนวน 6 ราย อัตราส่วนเพศชายต่อเพศหญิงเป็น 3.25:1 ช่วงอายุ 4-57 เดือน มัธยฐานอายุคือ 34.5 เดือน สามารถจำแนกนิ่วในระบบทางเดินปัสสาวะ คือ vesicle stone 9 ราย renal stone 5 ราย renal ร่วมกับ vesicle stone 2 ราย และ urethral stone 1 ราย ก้อนนิ่วที่พบนั้นแพทย์ไม่ได้นำมาส่งตรวจ อาการและอาการแสดงที่พบได้แก่ ปัสสาวะแสบขัด-ลำบาก (ร้อยละ 92.3) ปัสสาวะกะปริบกะปอย (ร้อยละ 80) ร้องไห้เวลาปัสสาวะ (ร้อยละ 66.7) นอกจากนี้พบผู้ป่วยเด็กสัญชาติลาว 7 ราย อัตราส่วนเพศชายต่อเพศหญิงเป็น 6:1 ช่วงอายุ 6-60 เดือน มัธยฐานอายุ 36 เดือน ประกอบด้วย vesicle stone 6 ราย และ urethral stone 1 ราย อาการและอาการแสดงระบุเพียง ปัสสาวะแสบขัด ลำบาก ร้องไห้เวลาปัสสาวะ และปัสสาวะปนเลือด คิดเป็นร้อยละ 100

ผู้ป่วยสงสัยในเด็กไทย 17 ราย สามารถติดตามข้อมูลประวัติการบริโภคนมได้ 11 ราย พบว่า 5 ราย ดื่มนมผงแม่ในช่วงอายุแรกเกิด-29 เดือน และไม่เคื่อดื่มนมผงหรือผลิตภัณฑ์นมเลย อีก 5 ราย บริโภคนมผงและผลิตภัณฑ์ ก่อนการป่วยรวมทั้งอยู่ในช่วงของการป่วย แบ่งเป็น นมผงยี่ห้อ หมี่ (3 ราย) สโนว์ (1 ราย) และ แลคโตเย่น (1 ราย) ในช่วงอายุ 3-36 เดือน และบริโภคผลิตภัณฑ์นมคือ ซีรีแลค (3 ราย) ช่วงอายุ 3-12 เดือน ซึ่งนมผงและผลิตภัณฑ์

ดังกล่าวได้ผลิตในประเทศไทย รับรองจากคณะกรรมการอาหารและยา นอกจากนี้ได้ทราบชนิดของน้ำดื่มที่ได้บริโภคซึ่งอาจเป็นปัจจัยการเกิดนิ่วได้ เนื่องจากเด็กที่ป่วยทุกรายอาศัยบนดอยที่สูงของประเทศไทย (จังหวัดเชียงราย) และอยู่ในแถบชนบท (จังหวัดอุบลราชธานี) ชนิดของน้ำคือ น้ำจากบ่อนภูเขา (4 ราย) น้ำบ่อ (2 ราย) น้ำใต้ดิน (1 ราย) และน้ำฝน (1 ราย)

2. ผลการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey)

2.1 สํารวจการกระจายสินค้าในพื้นที่ (Milk product distribution survey)

ร้านค้า แบ่งเป็นร้านค้าปลีกขนาดใหญ่ 1 แห่ง ร้านค้าปลีกขนาดกลางและเล็ก 4 แห่ง และร้านขายของชำ 2 แห่ง จากการสำรวจผลิตภัณฑ์นมที่วางขายภายในร้าน ชั้นวางต่าง ๆ และโซนผลิตภัณฑ์สำหรับเด็ก พบผลิตภัณฑ์นมที่ได้รับอนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) เช่น Alacta NF, Hi-Q, NAN, S-26 เป็นต้น ไม่พบผลิตภัณฑ์อื่นใดที่ไม่ได้รับอนุญาต

โรงงานผลิตไอศกรีม มีทั้งหมด 6 แห่ง ในอำเภอแม่จัน (2 แห่ง) อำเภอเมือง แม่สาย เวียงป่าเป้า และป่าแดด (อำเภอละ 1 แห่ง) ทางทีมได้ไปสำรวจในอำเภอแม่สาย ซึ่งเคยนำเข้านมผงจากประเทศจีน เมื่อปี 2550 จำนวน 2 ครั้ง รวม 3,200 กิโลกรัม ได้ผ่านการสุ่มตัวอย่างตรวจจากศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์เชียงรายแล้ว และในวันที่ 9 ตุลาคม 2551 ทางโรงงานไม่มีการผลิตสินค้า แต่ยังคงมีจำหน่าย กำลังในการผลิตจำนวน 28,000 -32,000 ชิ้นต่อสัปดาห์ ส่งขายภายในจังหวัด และต่างจังหวัดคือ น่าน แพร่ แม่ฮ่องสอน และเชียงใหม่ และในระยะหลังหลังจากวัตถุดิบจากประเทศจีนหมด ก็ได้สั่งนมผงจากประเทศออสเตรเลีย ผ่านตัวแทนจำหน่าย 3 บริษัท

สหกรณ์โคนม จำนวน 2 แห่ง ในอำเภอเมือง และ พานปัจจุบันสหกรณ์โคนม อำเภอเมือง ไม่ได้ผลิตนมแล้ว จึงไปสำรวจ ณ อำเภอพาน วัตถุประสงค์การผลิตเพื่อโครงการนมโรงเรียน (นมพาสเจอร์ไรส์) และนมเปรี้ยวเพื่อจำหน่าย โดยรับวัตถุดิบนมจากสมาชิกสหกรณ์ 60 ราย จำนวน 4 ตัน/วัน มีกำลังการผลิตวันละ 20,000 ถูง และ 20,000 ถูงต่อสัปดาห์ ตามลำดับ มีการสุ่มตรวจคุณภาพนํานมดิบทุกเดือน โดยส่งตรวจที่ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์จังหวัดลำปาง จากการตรวจสอบส่วนประกอบและคลังวัตถุดิบไม่พบการใส่ส่วนผสม และหลักฐานการสั่งซื้อวัตถุดิบไม่ปรากฏว่ามีการสั่งซื้อนมผง

2.2 สํารวจพฤติกรรมกรเลือกบริโภคในจังหวัดเชียงราย (Hospital base survey) และพฤติกรรมกรเลือกบริโภคในชุมชน (Community survey) จังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามจำนวนผู้ที่รับการสัมภาษณ์ อัตราส่วนเพศชายต่อหญิง ช่วงอายุ ชนิดนมผงและยี่ห้อ แหล่งที่เลือกซื้อบริโภค รวมถึงการอ่านรายละเอียดข้างบรรจุภัณฑ์ ตามตารางที่ 1

3. ผลการตรวจพบสารเมลามีนในนมผงและผลิตภัณฑ์

โดย อย. (26 กันยายน 2551 – 24 กุมภาพันธ์ 2552) ดำเนินการเก็บ 1,632 ตัวอย่างทั่วประเทศ พบว่า 24 ตัวอย่าง (สินค้า 11 ชนิด) ตรวจพบสารเมลามีนแบ่งเป็น นมชั้นหวาน (92.82 พีพีเอ็ม) วัตถุประสงค์ นมผง (1.2 พีพีเอ็ม) และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ 22 ตัวอย่าง (2.52-34.37 พีพีเอ็ม) ประกอบด้วย ลูกกึ่ง ขนมปังกรอบ ลูกอม และช็อกโกแลต นำเข้าจาก ประเทศจีน ประเทศมาเลเซีย และประเทศสิงคโปร์

4. ปริมาณนมผงและผลิตภัณฑ์ที่นำเข้าประเทศไทย จำนวนตามวัตถุประสงค์ คือ

4.1 สำหรับอาหารคน ในปี 2550 และ 2551 มีการนำเข้า นมผง (Milk powder) จำนวน 19,015,524 และ 15,126,581 กิโลกรัม จาก 29 ประเทศ เป็นสินค้าจากประเทศจีน ร้อยละ 2.79 และ 4.23 ตามลำดับ ในเดือนกันยายน 2551 อย. ได้มีการตรวจสารเมลามีนใน วัตถุประสงค์ที่นำเข้า และมีประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 311 ในวันที่ 8 ตุลาคม 2551 กำหนดเกณฑ์ความปลอดภัยอาหารที่มีการปนเปื้อนสารเมลามีนและสารในกลุ่มเดียวกันไว้ว่า สำหรับนมผงทุกชนิด ต้องไม่เกิน 1 มิลลิกรัม/กิโลกรัม และสำหรับผลิตภัณฑ์อาหารที่มีนมหรือองค์ประกอบของนมเป็นส่วนประกอบ ต้องไม่เกิน 2.5 มิลลิกรัม/กิโลกรัม

4.2 สำหรับอาหารสัตว์ ในปี 2550-2551 มีการนำเข้านมผง และผลิตภัณฑ์ 28,334.250 ตัน และ 21,357.465 ตัน ตามลำดับ ประเทศที่นำเข้าจากกลุ่มยุโรปและอเมริกา อาทิเช่น เนเธอร์แลนด์ สหรัฐอเมริกา เยอรมนี ฝรั่งเศส ฯ ตามลำดับ ถึงแม้ว่าจะไม่ได้นำเข้า สินค้าข้างต้น แต่มีการอนุญาตนำเข้าสินค้าประเภทอื่นจากประเทศ จีน คือ ปลาหมึกป่น 3 ครั้ง ปริมาณ 335,000 กิโลกรัม และตรวจพบ สารเมลามีน 15.18-125.56 พีพีเอ็ม (ปี 2550) และ ปลาหมึกป่น 1 ครั้ง ปริมาณ 48,600 และตรวจพบสารเมลามีนน้อยกว่า 10 พีพีเอ็ม (ปี 2551) ซึ่งสินค้าทั้งหมดนั้นไม่อนุญาตให้เข้าประเทศไทย และถูก ส่งกลับ เนื่องจากกรมปศุสัตว์มีประกาศเรื่อง การไม่อนุญาตให้ นำเข้า ผลิตภัณฑ์อาหารสัตว์ และวัตถุประสงค์อาหารสัตว์ที่มีส่วนผสม ของสารเมลามีน ตั้งแต่วันที่ 3 สิงหาคม 2550

อภิปรายผล

การสืบค้นข้อมูล เพื่อนำไปสู่พื้นที่ที่มีความเสี่ยง เริ่มจาก สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ โดยใช้เกณฑ์อายุ 0-1 ปี ทำให้ พบว่ามีความผิดพลาดในข้อมูลทั้งเรื่องอายุและรหัสการวินิจฉัยที่ไม่ ตรงกับฐานข้อมูล ทั้งนี้อาจเป็นความผิดพลาดของการรายงานจาก แหล่งต้นข้อมูล เนื่องจากผู้ส่งรหัสนั้นมีโอกาสที่จะไม่ใช้แพทย์ที่ วินิจฉัยหรือยังไม่เข้าใจในตัวรหัสเพียงพอ หรืออาจเกิดจากการ รวบรวมข้อมูลผิดพลาดเอง ทำให้โอกาสในการนำมาใช้งานมีความ ลำบากและเกิดประ โยชน์ค่อนข้างน้อย ถ้าสามารถพัฒนาให้ฐานข้อมูล มีคุณภาพ จะเป็นประโยชน์มากในการสืบค้นปัญหาสุขภาพ

ผลกระทบของนมผงที่ปลอมปนสารเมลามีนของบริษัทแห่ง หนึ่งในประเทศจีน มีผลต่อเด็กจีนมากกว่า 51,900 ราย ที่ประสบ ปัญหาภาวะนี้ในระบบทางเดินปัสสาวะ และภาวะไตวายอย่าง เยียบพลัน รวมผู้เสียชีวิต 6 ราย จากนี้ในไต้หวัน นอกจากนี้ได้ส่งผล กระทบไปยังประเทศฮ่องกง ซึ่งได้มีการเฝ้าระวังผู้ป่วยสงสัย พบ จำนวน 15 ราย ทุกรายมีความสัมพันธ์กับการบริโภคนมผง หรือ ผลิตภัณฑ์จากประเทศจีน ที่คาดว่าจะปลอมปนสารเมลามีน หรือ บางรายสามารถระบุถึงบริษัทที่เป็นต้นเหตุได้ พบช่วงอายุ 29 เดือน ถึง 12 ปี มีพื้นฐานอายุคือ 4 ปี ประวัติการบริโภคมากที่สุดถึง 6 ปี (โดย เป็นนมจากบริษัทก่อเหตุ) อาการของผู้ป่วยเป็นแบบแสดงอาการ น้อยจนถึงไม่แสดงอาการ แต่ที่ตรวจพบเนื่องจากผู้ปกครองสังเกต ร่วมกับมีกระแสนมผงเมลามีน จึงพากันมาตรวจอาการและตรวจ ยืนยัน จึงพบนี้ในไต้หวัน (ข้อมูล ณ วันที่ 31 มีนาคม 2551)⁶ ส่วนใน ประเทศไทย ผู้ป่วยเด็กที่เป็นนี้ในระบบทางเดินปัสสาวะ จาก 2 จังหวัด ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กับการบริโภคนมผงและ ผลิตภัณฑ์นม อีกทั้งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการรับรองจาก อย. หรืออีก กรณีที่ควรคำนึง คือ เด็กไทยมัก ดื่มนมแม่ กินอาหารอื่น ทำให้ ปริมาณการบริโภคนมผงที่คาดว่าจะปลอมปนเมลามีนอยู่ในระดับที่ น้อย (ค่าปกติที่ยอมรับได้คือ 0.2 พีพีเอ็ม/วัน) จึงไม่พบผลกระทบ

ข้อจำกัดของการสอบสวนในครั้งนี้ คือ ไม่ทราบชนิดของ นมที่ชัดเจนเพราะไม่ได้ส่งตรวจ ไม่สามารถเก็บตัวอย่างจากโรงงาน ไอศกรีมได้ เพราะในขณะนั้นไม่มีวัตถุประสงค์ผลิต มีเพียงสินค้าใน คลังที่ไว้จำหน่าย ไม่สามารถเก็บตัวอย่างนมผงที่เด็กป่วยดื่มก่อน การเกิดนี้ การสำรวจสินค้าในจังหวัดเชียงรายอาจไม่ได้เป็นตัวแทน ของแหล่งขายสินค้าทั้งหมดของจังหวัด และไม่สามารถดำเนินการ ได้ในบางพื้นที่ การสัมภาษณ์ในโรงพยาบาลเป็นข้อมูลที่ได้มาจาก ผู้ปกครองเด็กที่มีความสนใจในเรื่องสุขภาพลูก และเป็นผู้ที่มาร่วม คลินิกเด็กดี ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ป่วยอาศัยอยู่บนดอย ทำให้ยากต่อการ สัมภาษณ์ สำหรับสินค้านำเข้ามีเฉพาะข้อมูลที่ถูกติดตามกฎหมาย ไม่พบข้อมูลการลักลอบนำเข้า ซึ่งคงจะตรวจพบได้ยากอยู่แล้ว และ ทั้งสองจังหวัดอาจไม่ใช่ตัวแทนทั้งหมดของจังหวัดตาม แนวชายแดน

กิจกรรมและข้อเสนอแนะ

1. จัดแนวทางจัดตั้งแนวทางการเฝ้าระวังโรคนี้ในระบบ ทางเดินปัสสาวะในทารก เนื่องจากการบริโภคนมผงปลอมปนสาร เมลามีน โดยขอความร่วมมือกับโรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ จังหวัดเชียงราย และ โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ จังหวัดอุบลราชธานี เริ่มตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2551- 30 กันยายน 2552 โดยมีเกณฑ์ในการรายงาน คือ ผู้ป่วยทารกอายุ <01 ปี ที่ได้รับการ วินิจฉัยว่าเป็นโรคนี้ในระบบทางเดินปัสสาวะ (Genitourinary tract stone) และมีประวัติรับประทานนมผง ได้รับความอนุเคราะห์ของ

ตารางที่ 1 แสดงรายละเอียดของผู้เข้ารับการสัมภาษณ์ เรื่องพฤติกรรมกรรมการเลือกบริโภคนมและผลิตภัณฑ์ จังหวัดเชียงรายและ
จังหวัดอุบลราชธานี* วันที่ 7 – 24 ตุลาคม 2551

รายละเอียด	จังหวัดเชียงราย	จังหวัดอุบลราชธานี
1.จำนวนผู้รับการสัมภาษณ์ (คน) (ร้อยละ)	85 (69.67)	37 (30.33)
2. ชาย:หญิง	1.27:1	1.47:1
3. ช่วงอายุและมัธยมศึกษา (เดือน)	2-66, 10	3-60, 36
4. ชนิดนมที่บริโภค (คน) (ร้อยละ)		
-นมแม่	31 (37.80)	2 (5.41)
-นมผง	44 (53.66)	28 (75.68)
-ผลิตภัณฑ์นมอื่นๆ	7 (8.54)	7 (18.92)
5. ยี่ห้อนมผงที่ถูกเลือกบริโภค (ร้อยละ)		
-คูเม็กซ์	54.56	28.57
-เอนฟาโกร	20.45	3.57
-เอนฟาเล็ก	15.91	0
-เอส-26	15.91	21.43
-หมี	11.36	46.43
-อะแลคต้า	3.57	3.57
5. แหล่งการเลือกซื้อ (ร้อยละ)		
-ห้างสรรพสินค้า	80.49	22.86
-ร้านค้าขายปลีก (ตลาด)	9.76	37.14
-ร้านชำ	9.76	80.49
6. เหตุผลในการเลือกบริโภค (ร้อยละ)		
-ผู้แนะนำสินค้า	27.27	46.9
-ราคาถูก	22.73	9.4
-ทราบจากสื่อโฆษณา	15.90	3.1
-ความสะดวกในการเลือกซื้อ	13.36	15.6
-เลือกตามยี่ห้อ	4.44	3.1
7. การอ่านฉลากข้างบรรจุภัณฑ์** (คน) (ร้อยละ)		
-ภาวะโภชนาการ	9 (50)	0
-วิธีการชงนม	9 (50)	20 (90.91)
-วันหมดอายุ	5 (27.78)	2 (9.09)
-สัญลักษณ์หรือเครื่องหมายที่รับรองโดย อย.	2 (11.11)	0
-ราคาและส่วนประกอบ	1 (5.56)	0

หมายเหตุ *ข้อมูลจากอำเภอเขมราฐ อำเภอตระการพืชผล อำเภวารินชำราบ อำเภอเดชอุดม และอำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี

**จังหวัดเชียงราย (39 ใน 49 คน อ่านฉลาก) และจังหวัดอุบลราชธานี (22 ใน 35 คนอ่านฉลาก) มี 18 คน และ 22 คน

ที่อ่านรายละเอียดของฉลากข้างบรรจุภัณฑ์